

**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

СИЛАБУС

МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ

Ступінь вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Галузь знань:	03 Гуманітарні науки
Спеціальність:	034 Культурологія
Освітньо-професійна програма:	Культурологія
Освітня кваліфікація:	Бакалавр культурології
Професійна кваліфікація:	Фахівець з аналітики культури та креативних індустрій

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол
засідання кафедри культурології
№ 1 від «3» вересня 2020 р.

ЛУЦЬК – 2020

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки Спеціальність: 034 Культурологія Освітня програма: Культурологія Освітній рівень: Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 180/6		Рік навчання – 3 курс
		Семестр - 5 семестр
		Лекції – 44 год.
ІНДЗ: є		Практичні (семінарські) – 46 год.
		Самостійна робота - 80 год.
	Консультації - 10 год.	
Мова навчання	Українська	
	Форма контролю: залік	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові: **Столярчук Наталія Миколаївна**

Науковий ступінь: **кандидат філософських наук**

Вчене звання: **доцент**

Посада: **доцент кафедри культурології**

Контактна інформація: моб. тел. 097 2582490 *ел. адреса:* nat.ka@meta.ua

Дні занять: осінній семестр

З розкладом можна ознайомитись на офіційному сайті СНУ ім.Лесі Українки, зокрема за посиланням

<https://vnu.edu.ua/uk/articles/testoviy-dostup-case-files-collection>

III. Опис дисципліни

- Анотація курсу.** Навчальний курс «Молодіжні субкультури» є складовою циклу вибіркового підготовки бакалаврів культурології. Програма курсу передбачає вивчення якісних характеристик субкультури як культурного феномену у сучасному світі; виявлення ціннісних орієнтирів та особливостей їх побутування у молодіжних середовищах; аналіз основних типів молодіжних субкультур у їх історико-культурному розвитку; виявлення ключових трендів у формуванні найсучасніших субкультур; визначення особливостей українського молодіжного середовища і специфіки побутування молодіжної субкультури в Україні.

Зміст дисципліни. Змістовий модуль 1. Молодь як соціокультурний феномен. Генеза та еволюція молодіжних субкультур. Молодь як соціальне та ідеологічне явище. Молодь як «нова» («молода») соціальна спільнота. Феномен ініціації: історичні трансформації. Дитинство і дорослість. Структурний розрив між сім'єю та соціально-економічною системою. Індустріальна революція і поява «молоді» як соціальної групи. «Батьки і діти»: різні виміри проблеми. Зміна культурних стереотипів: молодість і старість. Умовність молодого віку в сучасній культурі. Моложавість. Старечість. «Внутрішня» і «зовнішня» молодість. Молодь як активна суспільна сила, носій радикальних ідей. Креативні та деструктивні характеристики молодіжних груп.

Молодь як соціальна група в епоху Індустріальної революції. Поділ праці і виробничих процесів, поділ дому і роботи. Перехід освітніх функцій від сім'ї до школи. Особливість

становища молоді в постіндустріальному суспільстві. Постіндустріальне (інформаційне) суспільство: основні характеристики. Логіка інструменталізму та ефективності. Інформація як фундаментальна цінність сучасної культури. Наукові знання і технократичний характер сучасної культури. Репресивна природа техногенної цивілізації. Необхідність появи альтернативних стилів життя в суспільстві. Культурно-релігійні конфлікти, етнічні конфронтації, соціальна диференціація як чинники опозиційних культурних рухів. Субкультура як певна культура з особливою системою цінностей, альтернативних, нонконформістських домінуючій культурі.

Субкультура в контексті культурологічної рефлексії: визначення і концепції. Критерії визначення субкультурних угруповань і рухів: спосіб життя, стиль музики, спорт, політичні вподобання, світоглядні цінності, мистецькі інтереси, наукові чи технічні пошуки, ставлення до моди тощо. Типології молодіжних субкультур і рухів. “Романтичні” субкультури першої половини ХХ століття. Протестні субкультури після Другої світової війни. Конфлікт “батьків і дітей”. Хіпі («Покоління квітів») як один з найяскравіших проявів контркультури. Рух хіпі та «сексуальна революція». Вплив хіпі на мистецтво. Основні характеристики представників хіпі.

Феномен “холодної війни” як важливий чинник молодіжних рухів. Пацифістські рухи. “Сексуальна революція”. Молодіжні рухи 60-х років. Молодіжні субкультури в СРСР. Феномен самвидаву. Дисиденти. Контркультурні рухи. Романтико-ескапістські молодіжні субкультури. Музичні субкультури і музичні рухи: віжуал кідс, готи, джанглісти, кельтська субкультура, кібер-готи, металісти, моди, панки, растамани, рокери, рейвери, реппери, скінхеди, хіп-хоп, емо-кідс. Футбольні субкультури: ультрас, футбольні хулігани. Технічні: геймери, демосцена, маріо бой, отаку, хакери. Політичні: анархісти, бітники, вегани, вегетаріанці, зелені, НС-скінхеди, хіппі, яппі. Сексуальні: гомосексуалісти, лесбійки, нудисти, трансвестити. Умовність поділу субкультурних рухів та угруповань. Взаємовизначеність і взаємозалежність різних молодіжних субкультур.

Загальна характеристика музичних субкультур. Музичні субкультурні об'єднання та їх види (віртуальні, віртуально-реальні, реальні). Бітломани: історія, цінності, культурне значення. Растамани і музика реггі. Панки: еволюція цінностей. Хіп-хопери: синтез реп-музики, брейк-дансу і графіті. Рокери. Музика протесту. Металісти.

Формування творчо-іміджевих молодіжних субкультур: прагнення до краси та творчості; чуттєве світосприйняття. Соціально-психологічні якості представників творчо-іміджевих молодіжних субкультур. Толкієністський рух у молодіжній культурі 90-х рр. Популяризація жанру «фентезі» (казкової фантастики). Субкультура толкієністів і рольовиків. Реконструктори. Рольові ігри («хичек», – мовою толкієністів) за книгами Дж. Толкієна. Індіаністи.

Фріки («дивні люди»). Особливості субкультури: основна ідея – виділитися з натовпу оточуючих; прагнення яскраво одягатися і поводитися з метою привертати до себе увагу; створення власних стандартів моди; виклик суспільству. Особливості зовнішності фріків: надзвичайно багато пірсінгу та татуювань (різні малюнки, написи, візерунки).

Культура «треш» («сміття»). Треш-моделі. Засновниця руху – Одрі Кітчінг. Особливості субкультури треш-моделей: постійна зміна іміджу; виклик умовам; презирство до норм; фотографування біля незвичайних об'єктів (наприклад, біля найбільших танків); розгульна поведінка. Особливості зовнішності треш-моделей: яскрава косметика; яскравий колір волосся (частіше рожевий); пірсінг в будь-яких місцях тіла; «металізація» (дуже багато біжутерії з металу). Фурі. Теріантропія. Графіті. «Мітьки».

Спортивні фанати. Ультрас. Футбольні хулігани («хули» або «хулси»). Виникнення субкультури футбольних хуліганів: зростання насильства серед футбольних уболівальників (к. 1950-х рр. 20 ст.; Англія); стиль «Casuals» або «непомітність» (60-80 ті рр. 20 ст.); поява «хультрас» – змішування стилів хуліганів та ультрас (II пол. 1990-х рр.); комерціалізація сучасного футболу (поч. 21 ст.). Середовище футбольних фанів: неорганізовані вболівальники («кузьмічи»); організовані, професійні футбольні фани («ультрас» – організатори футбольних шоу та «хули» – учасники позафутбольних війн). «Махач» (бійки із фанами суперника). Особливості субкультури футбольних хуліганів: злочини на ґрунті футбольного хуліганства; відданість футбольній команді; членські внески та налагоджена торгівля товарами для фанатів.

Байкери («харлеїсти») як сучасна впливова молодіжна організація. Головні цінності байкерів: свобода та швидкість. Мотоцикл як стиль життя. Зовнішні ознаки байкерів: джинси, чорний шкіряний одяг, суцільне татуювання, непомітне нашивання «1 %». Бодіблдери, «качки». «Фітнес-няшки».

Виникнення кримінальних субкультур як наслідок економічної та моральної кризи у суспільстві. Аналіз мотиваційного та регуляторного компонентів соціально-психологічної спрямованості представників кримінальних молодіжних субкультур (гопники, скінхеде). Поява молодіжних кримінальних субкультур як протиположна неформальству та прояв епатажу (хіпі носять довге волосся, а скінхеде голять голови). Гопники як кримінальна молодіжна субкультура. Версії походження поняття гопники. Скінхеде (скіни). Історія виникнення субкультури скінхедів: формування серед робітників заводів та фабрик угруповань «жорстких модів» та «рудбойз» (к. 60-х рр. 20 ст.; Англія); вербування неонацистських партій та партійних груп ліво-радикального характеру (70-80-ті рр. 20 ст.); розподіл скінхедів по різних течіях – 23 традиції (традиційні скінхеде), шарпи, бонхеде (к. 20 ст.). Загальні характеристики зовнішності скінхедів: лиса голова, підтяжки, підкочені джинси, «бомбер» (курточка без комірця). Ознаки зовнішності різних груп скінхедів. Ставлення до інших субкультур: гасло «Вороги – всі, хто не скінхеде». Особлива неприязнь скінхедів до реперів та хіпі. Урла. Любера. Анархісти. Банди.

Виникнення субкультури гламуру як результат сприйняття аристократичних цінностей («аристократична розкіш»). Поява музично-розважальних молодіжних субкультур внаслідок надмірного соціального тиску: соціально-агресивні речитативи репу та хіп-хопу. Психологічні передумови геймерства: невпевненість у собі та сором'язливість; брак спілкування з рідними людьми. Виникнення графіті як засобу творчого самовираження та самоствердження. Графіті як символ пристрасті людини до спілкування. Інші мотиви виникнення графітерства: протест проти соціальних і культурних норм; злісні реакції; сексуальні мотиви. Гламурна субкультура та гламуризація (надання речам, подіям, персонажам гламурного вигляду). Відповідні напрями у літературі, образотворчому мистецтві та кіно. Найголовніші риси гламуру – красивий зовнішній вигляд та беззаперечне слідування останнім модним тенденціям. Мажори («золота молодь» – діти забезпечених батьків). Характерні ознаки мажорів: клубний стиль життя; достатня кількість кишенькових грошей; брендові речі, одяг і взуття. Ціннісні орієнтації мажорів: високо поцінуються статус батьків у суспільстві; перспективи власного життя і кар'єри.

Субкультура рейва (80-ті рр. ХХ ст., США та Великобританія). Танцювальна електронна музика як альтернатива рок-н-ролу. Ді-джеї як лючові фігури рейв-субкультури. Рейверський стиль життя: нічні дискотеки з потужним звуком та комп'ютерною графікою; вживання галюциногенів з метою «розширення свідомості». Особливості зовнішнього вигляду рейверів: яскравий синтетичний одяг; фарбоване волосся; незвичайні сережки.

Емо як стиль поведінки і самовираження для підлітків. Емо-кіди та емо-музика. Характерні риси емо: вираз емоцій та почуттів, творче самовираження, чуттєве світовідчуття. Зовнішній вигляд емо: чорнорожевий, смугастий одяг; кеди; об'ємні зачіски; довге косе пасмо, що закриває пів-обличчя; волосся і нігті чорного кольору. Готи. Анімешники.

Психологічні передумови появи молодіжного релігійного сектантства: духовна криза у суспільстві ХХ ст.; релігійна терпимість у США як осередок зародження релігійного сектантства (відсутність у США державної церкви, гасло «краща релігія для людини та, яку вона знаходить сама»); вибір молоддю містичного на протиположність раціональному (захоплення йогою, спіритичними сеансами). Молодіжні нетрадиційні релігії. Напрямки молодіжного сектантства: східний (вulgарний буддизм та рух Хара Крішна; ТМ – трансцендентальна медитація Махаріші Махеш Йоги); західний або неохристиянський напрямок («Рух людей Ісуса»; секта «Діти Бога» Д. Берга; Церква Уніфікації). Дзен-буддизм: мода на дзен у молодіжному середовищі у 50-ті рр. ХХ ст. «Вulgарний» дзен бітників: захоплення гедонізмом та містикою; раціональний егоїзм. Рух Хара Крішна у США як рух протесту молоді проти системи. Монастирі-комуні кришнаїтів (ашрами). Психологічні причини популярності кришнаїтства серед молоді: пошук непохитного авторитету; зняття з себе відповідальності за своє життя. Сектантський рух трансцендентальної медитації (ТМ). Презентація засновниками ТМ як наукового методу та техніки, 29 сумісної з

будь-якими релігійними переконаннями. Секретна медитація та мантри. Закон всесвітнього щастя та ефект Махаріші. Молодіжний сектантський Рух людей Ісуса. Неохристиянські постулати: цінності свободи, спонтанності, індивідуальності, асоціальності; обмеження потреб та аскетизм (Ісус як символ бідності). Ісус-революція. Напрямки руху Ісуса: «Готель Душі», Вітальня та ін. християнські кофейні, комуни неоохристиян. Деструктивний молодіжний культ «Діти Бога» Д. Берга (інші назви – «Сім'я любові», «Співаючі стріли», «Діти», «Міністерство любові» та ін.). «Листи Мо» Девіда Берга як збірник інструкцій щодо духовності. Особливості культу: «рибалка фліртом» (релігійна проституція), пророкування. Церков Об'єднання або Церков Уніфікації, Асоціація Св. Духа за об'єднання світового християнства Мун Сен Мена («СонцеЛуноподібний»): виснажливий образ життя, атмосфера взаємного стеження та доносів, стимулювання почуття постійного страху. Молодіжні релігійні секти в Україні. Проникнення сектантства в Україну з Західної Європи наприкінці 19 ст. – поч. 20 ст. Поширення кришнаїтства серед молоді України у II пол. 20 ст. Привабливість для молоді цієї течії: екзотичні ритуали, екстравагантний стиль одягу. Групи кришнаїтів: інтелектуали, романтики, релігійні фанатики. Найбільш небезпечні для молоді поширені наразі секти в Україні: свідки Іегови, мормони, церква сайєнтології. Асоціальна спрямованість нетрадиційних культів. Секта сатаністів.

Сатанізм та сатаністи. Розвиток субкультури сатанізму: «поява» (60-70 ті рр. 20 ст.; Америка); музичний період тру-блеку (1980-1990- ті рр. 20 ст.); розповсюдження сатанізму по всьому світу (к. 20 – поч. 21 ст.). Різновиди сатанізму: псевдосатанізм; іміджевий сатанізм; релігійний сатанізм. Зовнішній вигляд сатаністів: чорний одяг; майки з «бісівськими» піками та черепами; ланцюги. Особливості субкультури: індивідуалістичний світогляд; окультизм; нічні походи на цвинтарі; осквернення церков; ритуальні жертвопринесення.

Змістовий модуль 2. Новітні субкультурні тренди. Особливості субкультури в Україні. Новітні суспільні тенденції й молодіжні субкультури. Віртуалізація субкультурних стосунків. Феномен Інтернету. Штучний інтелект. Маніпуляція свідомістю. Особливості споживацького суспільства. Інформаційні технології і новітні субкультури. *Кібер-субкультури*. Чинник володіння технологічними новаціями і технікою у молодіжному середовищі. Культ інформації. Влада знання як оволодіння світом. Руйнування традиційних ціннісних орієнтирів. Пошук нових перспектив у культурному та цивілізаційному розвитку.

«Tumbler girls» як найбільш поширена в Європейських країнах молодіжна субкультура XXI ст. Активність молодих дівчат у віртуальному середовищі – фотохостінгах «Tumbler», «Instagram» та ін. Образ «tumbler girls»: гра на контрастах. Прийоми створення образу: розрив казкового шаблону, ломка очікувань глядачів; поєднання в образі елементів природності з маркерами чужорідності, іншопланетності (перевтілення на мешканців іншої планети як засіб втечі від сумної реальності у світ фантазій). Основна локалізація субкультури «tumbler girls»: власна кімната, «вихід» з якої можливий тільки у віртуальний простір; сприйняття кімнати як власного простору на протигагу ворожому «чужому» світу; «вихід у творчість» як спроба сконструювати власний ідеальний світ. Основні характеристики «tumbler girls»: слідування моді, прагнення до популярності в інтернеті через постінг своїх фотографій; близькість до хіпстерства; віковий діапазон – 13-24 роки; сприймання tumbler як 32 домівки, де можна «бути самим собою»; відсутність ідейних настанов, низька соціальна активність; акреативна творчість – копіювання вже готових образів для фотографій. Otherskin («інша шкіра») – інтернет-субкультура XXI ст., яка об'єднує тих, хто ідентифікує себе з міфологічними або легендарними персонажами, вірить у реінкарнацію та вважає, що наділений нелюдською душею (ангели, демони, дракони, ельфи, вампіри, та ін.). Інтернет-ресурс для появи otherskin – розсилка «Елвінкайн Дайджест» (1990 р., студент університету Кентуккі). Розповсюдження субкультури серед молоді європейських країн з кінця XX ст. через організаційні утворення ельфів.

Культивація демонстративної романтичності і депресивності у субкультурі ванільок. Зовнішні особливості ванільок: постійне носіння фотоапарату; футболки з написом «I love...»; окуляри для «розумного» вигляду; кошлате волосся. Психологічні особливості ванільних дівчат: підвищена емоційність і чутливість; образливість; 20 наївність; нерозбірливість у засобах досягнення цілей (розмиті етичні норми).

Епси. Отаку. Хікікоморі. Корейська хвиля. Яппі. Комп'ютерний андеграунд. Хакери і «кракери». Блогери. Геймери. «Віртуали» – вінішки-тян, «ванільки». Тамплер-гьорл.«Зелені», екологісти. Воркаутери. Волонтери. Фанати ЗСЖ (здорового способу життя).

Сутність, особливості і генезис молодіжних субкультур в Україні. Посттоталітарний та пострадянський синдроми в сучасній Україні. *Неформали*: пошук іншого. Альтернативні соціальні рухи. Економічний занепад 90-х років. Криміналізація молодіжного середовища. *Гопники*. Люмпенізація та маргіналізація русифікованого населення Сходу України. *Падонки*. Молодіжні субкультури. Панки. Рокери. Репери. Хіп-хоп. Пошук автентичності: етнічні реконструкції. Традиціоналісти. РУН-вірівці. Молодіжні неорелігійні рухи і секти. Феномен “Білого братства”. Маніпуляції свідомістю. Психологічні технології в сучасних субкультурах. Політичні рухи. Феномен Помаранчевої революції і революції Гідності. Синдром “Пори”. “Політична” музика. Анархісти. Зелені. Націоналісти. Молодь як політичні маріонетки в руках “дорослих”.

- 2. Пререквізити.** До початку вивчення курсу студент повинен знати базові культурологічні категорії, закономірності розвитку світової та української культури, мати знання із сучасної (XX-XXI ст.) всесвітньої та української культури.
- 3. Мета і завдання навчальної дисципліни.** Метою викладання навчальної дисципліни «Молодіжні субкультури» є визначення якісних характеристик субкультури як культурного феномену у сучасному світі; виявлення ціннісних орієнтирів та особливостей їх побутування у молодіжних середовищах; аналіз основних типів молодіжних субкультур у їх історико-культурному розвитку; виявлення ключових трендів у формуванні найсучасніших субкультур; визначення особливостей українського молодіжного середовища і специфіки побутування молодіжної субкультури в Україні. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Молодіжні субкультури» є навчити студентів виявляти специфіку субкультурних явищ у контексті сучасної культури; визначати соціальні умови та наслідки різних типів субкультури; сприяти культурному співбуттю та співпраці субкультурних молодіжних осередків у соціумі.
- 4. Результати навчання (компетентності).** Впродовж вивчення навчальної дисципліни у студентів формуються наступні професійні загальні компетенції (ЗК).

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 6. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 7. Здатність працювати автономно.

ЗК 8. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетенції (ФК)

ФК 3. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;

ФК 4. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо).

ФК5. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат

культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства.

ФК 6. Здатність аналізувати культурну політику в інституціях різних рівнів.

ФК 7. Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів.

ФК 10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

ФК 12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації. Здатність до критичного усвідомлення варіативності культурологічних знань та навичок відповідно до завдань та специфіки конкретної ситуації і соціокультурних умов.

ФК 15. Здатність до пошуку інноваційних способів розв'язання актуальних суспільних проблем на основі системного розуміння розмаїття культурних норм та специфіки актуальних соціокультурних процесів.

А також досягаються визначені Освітньою програмою **програмні результати навчання (ПРН)**

ПРН 4. Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури, її проявів та форм існування.

ПРН 9. Аналізувати ефективність культурних політик, технологій реалізації культурних ідей у контексті конкретних параметрів їх впровадження.

ПРН 16. Визначати, формулювати та аргументувати власну громадянську та професійну позицію щодо актуальних суспільних питань.

ПРН 17. Враховувати у фаховій діяльності соціальні, вікові, релігійні, етнічні, гендерні особливості, сприяти розумінню і толерантному ставленню до них.

У контексті формування вищезазначених професійних компетентностей, студенти будуть обізнані у таких питаннях:

- концепції субкультури у сучасному культурологічному дискурсі;
- різні типи субкультур;
- особливості побутування субкультурних цінностей в Україні.
- виявляти специфіку генези, якісних характеристик, ідеологічних принципів субкультурних практик;
- аргументовано визначати тенденції сучасного молодіжного культурного середовища;
- аналізувати способи комунікації субкультур і власне культури.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі				Кон сул ьта ції	*Фор ма конт ролю /бали
		Лекційні	Семінарські	Самостійна робота			
1	2	3	4	5	6		
Змістовий модуль 1. Молодь як соціокультурний феномен. Генеза та еволюція молодіжної субкультури.							
Тема 1. Феномен молоді в культурі.	12	2	4	6		ДС/ 3	
Тема 2. Субкультура в постіндустріальному суспільстві.	14	2	4	6	2	ДС/ 3	

Тема 3. Субкультура як об'єкт культурологічного дискурсу.	10	2		6	2	
Тема 4. Типи молодіжних рухів і субкультур.	16	4	4	6	2	РМ Г/3
Тема 5. Музичні субкультури: еволюція, світогляд, творчість	14	4	4	6		ДС/ 3
Тема 6. Творчо-іміджеві субкультури.	14	4	4	6		ДС/ 3
Тема 7. «Спортивні» субкультури.	14	4	4	6		ДС/ 3
Тема 8. Кримінально-анархістські субкультури.	14	4	4	6		ДС/ 3
Тема 9. Гедоністично-розважальні субкультури.	14	4	4	6		ДС/ 3
Тема 10. Нетрадиційні «релігійні» субкультури.	14	4	4	6		ДС/ 3
Модульна контрольна робота						30
Разом за змістовим модулем 1	136	34	36	60	6	57
Змістовий модуль 2. Новітні субкультурні тренди. Особливості субкультури в Україні.						
Тема 11. Новітні молодіжні субкультурні тенденції.	24	6	6	10	2	ДС/4 ,5
Тема 12. Молодіжні субкультури та рухи в Україні.	20	4	4	10	2	ДС/3 ,5
Модульна контрольна робота						30
Разом за змістовим модулем 2	44	10	10	20	4	38
ІНДЗ						5
Усього годин/ балів	180	44	46	80	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ІНДЗ – індивідуальне завдання, РМГ – робота в малих групах, МКР– модульна контрольна робота, Р – реферат, або ж аналітичне есе.

6.1 Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота студентів з курсу «Молодіжна субкультура» включає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, підготовку до виступів на семінарах, вивчення тем або питань, що не розглядаються в курсі лекцій, конспектування основних теоретичних джерел з кожного змістовного модуля. Нижче наводяться орієнтовні теми для самостійного опрацювання студентами.

№ з/п	Тема
1	Молодь у сучасному мистецтві
2	Культуротворчий потенціал молоді
3	Типології субкультур у сучасній культурології
4	Вплив субкультурного середовища на особистість: позитиви і ризики.
5	Причини появи субкультур: інтерпретації
6	Еволюція молодіжних субкультур в соціокультурному просторі США
7	Психоделічна ідеологія в молодіжному середовищі: історія, цінності, мистецька практика

8	Субкультури і мистецтво: шляхи взаємодії.
9	Молодіжна субкультура та культура наркотиків.
10	Особливості молодіжних субкультур у різних європейських країнах
11	Неосубкультури в сучасному світі
12	Субкультури на Волині

Методичні вказівки до самостійної роботи студентів

Для підготовки студентом тем, запропонованих на самостійне вивчення, необхідно звернутися до різноманітних культурологічних джерел та матеріалів – як спеціалізованих, наукових, так і допоміжних, популярних. Під час виконання завдань самостійної роботи можна скористатися запропонованим списком літератури, а можна вдатися і до самостійного пошуку інформаційних джерел. Підбираючи літературу, слід спочатку зупинитись на першоджерелах та монографіях, бажано останніх років видання. Потім - звернутись до журнальних статей, словників, енциклопедій, Інтернет матеріалів. Необхідною умовою ефективної самостійної роботи студента є стислий конспект у вигляді дослівних тематичних виписок та фіксування власних ідей і міркувань студента. Для подальшого цитування слід помічати джерело та сторінку. При написанні есе, рефератів, контрольних дослідницьких робіт потрібно, наводячи різні точки зору, концепції з того чи іншого приводу, вміти продемонструвати свою позицію. В самостійній роботі студента також високо цінується самостійність підбору матеріалу та самостійність і обґрунтованість власних суджень. Позиція повинна науково формулюватися та підкріплюватися аргументами і прикладами. Разом з тим, викладення матеріалу має бути творчим, не переобтяженим цитуваннями і фактажем. Самостійна робота студента відображає його навчальні досягнення, набуті наукові навички та рівень культурологічних компетентностей. Обов'язковою вимогою при виконанні самостійних завдань різного рівня складності є дотримання норм академічної етики і доброчесності.

6.2 Види (форми) індивідуальних науково-дослідних завдань (індз)

Метою індивідуальної роботи студентів є, власне, дослідницька діяльність. Особливо це стосується тематики та проблематики курсу. Сам предмет пізнання є досить новим та актуальним. Поле його пізнання постійно змінюється. Крім того, важливою «безумовною» умовою роботи є молодість самих її виконавців і ймовірна приналежність до певного субкультурного молодіжного угруповання. Тому пропонується зробити невелике дослідження певної молодіжної субкультури на конкретному прикладі. Тобто спробувати поєднати теоретичні аспекти навчального курсу та культурну реальність. Методи, форми і джерела пізнання можуть бути різними: культурологічний аналіз, публіцистичне есе, літературний нарис, фактологічна замальовка, оповідання тощо.

Вимоги до завдання не є жорсткими і чітко визначеними. Важливим є цікава тема (оригінальна молодіжна субкультурна група) і обраний методологічний підхід до її розкриття. Обсяг виконаної роботи теж не є однозначно регламентованим.

Основна увага повинна бути звернена на сутнісну глибину дослідження, здатність зануритися у внутрішні атрибути того чи іншого культурного явища, якого б масштабу воно не мало. Можна рекомендувати для вивчення регіональні молодіжні субкультурні рухи та угруповання, звернути увагу на локальні особливості їх побутування, поширення, генези, співіснування з іншими молодіжними субкультурами, співвідношення з визначальними молодіжними цінностями, історією, перспективність.

Під час виконання ІНДЗ обов'язково мають враховуватись принципи академічної доброчесності.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента. Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини тощо).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу у вигляді індивідуальних завдань. Якщо студент має вагомні причини, що не дозволяють йому систематично відвідувати заняття, він може перейти на вільний графік з дозволу декана факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. Підготовлені студентом індивідуальні завдання (*проблемні завдання, реферати, творчі роботи, есе, проекти*) мають продемонструвати поглиблене вивчення джерел, змістовність і глибину розкриття теми, творчий підхід і самостійність мислення, оригінальність висновків. За потреби студент може отримати консультацію у викладача у позааудиторний час. Студенти мають дотримуватись етичних норм академічної доброчесності та не допускати обману й академічного плагіату. Під академічним плагіатом розуміється оприлюднення (частково або повністю) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення текстів інших авторів без відповідного посилання (цитування). подання робіт, які є не вашими особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування.

Політика щодо дедлайнів (крайній термін) та перескладання. Підсумковий залік проводиться в терміни, визначені деканатом у весняному семестрі. Студентам, що не з'явилися на залік з поважних причин дозволяється перескладання в інший термін, встановлений деканатом. Третя й остання спроба складання заліку відбувається за присутності комісії з трьох викладачів, яких визначає деканат, включаючи викладача, який викладав дисципліну.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

Поточний контроль, завданням якого є перевірка студентами вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, вироблення навчальних та дослідницьких навичок, формування вміння самостійної роботи з культурологічними джерелами та спроможності їх осмислення і інтерпретації; а також вироблення навичок письмової та усної самопрезентації.

Поточний контроль здійснюється за такими напрямками:

- ✓ контроль за систематичністю та активністю роботи на семінарських заняттях (усне та письмове опитування);
- ✓ контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних занять (індивідуальні співбесіди);
- ✓ контроль за рівнем засвоєння та творчого опрацювання у вигляді контрольних завдань;
- ✓ контроль за виконанням індивідуального навчально-дослідного завдання для самостійного опрацювання поза рамками аудиторних.

Проміжний - модульний контроль здійснюється у формі написання контрольних робіт. На модульну контрольну роботу виносяться питання, розглянуті під час вивчення змістового модуля на лекціях, семінарах і самостійно.

V. Підсумковий контроль

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль	Модульний контроль	Загальна
-------------------	--------------------	----------

(мах = 40 балів)		(мах = 60 балів)		кількість балів	
Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3		
Змістовий модуль 1 (18 занять)	Змістовий модуль 2 (5 занять)	ІНДЗ	МКР 1	МКР 2	
27	8	5	30	30	100

**Максимальна кількість балів,
яку може отримати студент за види навчальних робіт:**

Семінарські заняття - (за роботу на одному занятті – 1,5 балів; у тому числі – відповідь на питання – 1 бал, доповнення – 0,5 бала, на останньому занятті можна отримати максимально 2 бали) – 35 балів;

індивідуальне навчально-дослідне завдання – 5 балів;

модульна контрольна робота №1 – 30 балів;

модульна контрольна робота №2 – 30 балів.

Критерії оцінювання:

Семінарських занять:

- змістовність, глибина висвітлення проблеми;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- підкріплення викладу конкретними прикладами;
- власна точка зору на проблему;
- засвоєння категоріального апарату;
- опрацювання джерел з теми заняття;
- вміння зробити висновки, узагальнення;
- активна участь в обговоренні та дискусіях.

Самостійної та індивідуальної роботи (проблемні завдання, реферати, творчі роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання):

- поглиблене вивчення джерел,
- опрацювання категоріального апарату;
- актуальність та складність обраної проблеми;
- змістовність, глибина розкриття теми;
- творчий підхід, самостійність мислення;
- опрацювання літератури: кількісні і якісні параметри.

Формою підсумкового семестрового контролю є залік. Метою заліку є контроль сформованості професійних компетентностей, необхідних для виконання професійних обов'язків. Якщо поточна семестрова оцінка становить не менше 75 балів, то за письмовою згодою студента вона може зарахуватися як підсумкова оцінка з дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає залік. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт анулюються. Залік складається у письмовій формі. Студенти в довільному порядку обирають два питання з переліку залікових питань (по одному питанню з кожного модулю) і дають письмово відповіді. Повна відповідь на одне завдання

білету оцінюється максимально в 30 балів.

Критерії оцінювання відповіді на питання екзаменаційного білету:

- Повна правильна відповідь – 27-30 балів;
- Неповна правильна відповідь – 20-26 балів;
- Відповідь частково правильна – 10 -19 балів;
- Відповідь зі значними похибками – 4 -9 балів;
- Відповідь неправильна – 1-3 бали;
- Відповідь відсутня – 0 балів.

Отримані бали за відповіді на питання сумуються з балами, отриманими впродовж поточного семестрового навчання (макс. 40 балів) і так формується підсумкова оцінка з предмету.

Переведення підсумкових семестрових оцінок, які виражені у балах за багатобальною шкалою, в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS здійснюється відповідно до цієї таблиці:

VI Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 – 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 – 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Перелік питань до заліку

1. Молодь: спроба визначення: соціальна група; фізичний стан; духовна якість; явище культури.
2. Феномен конфлікту “батьків і дітей”: традиції і новаторство в культурі.
3. Молодь і контркультура.
4. Постіндустріальне суспільство: особливості становлення.
5. Молодь і молодіжні рухи в інформаційному суспільстві.
6. Субкультура як спосіб самовираження у соціумі. Контркультура.
7. Альтернатива як основа субкультурних цінностей.
8. Типології субкультур, їх варіанти.
9. Молодіжні субкультури: особливості і типи.
10. Основні ідеї ідеології “великого протесту”.
11. Бітники: музика протесту “холодної війни”.
12. Історія становлення культури хіппі.
13. Філософські цінності хіппі. Музична культура.

14. Загальна характеристика музичних субкультур. Музичні субкультурні об'єднання та їх види (віртуальні, віртуально-реальні, реальні)
15. Бітломани: історія, цінності, культурне значення.
16. Растамани і музика реггі.
17. Панки: еволюція цінностей.
18. Хіп-хопери: синтез реп-музики, брейк-дансу і графіті.
19. Рокери. Музика протесту.
20. Металісти.
21. Рольовики, реконструктори. Індіаністи.
22. Толкієністи.
23. Фріки.
24. Фурі. Теріантропія.
25. Графіті.
26. «Мітьки»
27. Спортивні фанати. Ультрас.
28. Бодібідери, «качки».
29. Байкери.
30. «Фітнес-няшки».
31. Скінхеди.
32. Гопники. Урла.
33. Любера.
34. Анархісти.
35. Банди.
36. «Золота» молодь, мажори.
37. Емо.
38. Готи.
39. Рейвери.
40. Анімешники.
41. Неохристияни.
42. Сатаністи.
43. Моди.
44. БКСЛ (братство кандидатів у справжні люди).
45. Нью-ейджі.
46. Кришнаїти.
47. Буддисти.
48. Епси.
49. Отаку.
50. Хікікоморі.
51. Корейська хвиля.
52. Яппі.
53. Комп'ютерний андеграунд.
54. Хакери і «кракери».
55. Блогери.
56. Геймери.
57. «Віртуали» – вінішки-тян, «ванільки».

58. Тамплер-гьорл.
59. «Зелені», екологісти.
60. Воркаутери.
61. Волонтери.
62. Фанати ЗСЖ (здорового способу життя).
63. Straight edge.
64. Сутність, особливості і генезис молодіжних субкультур в Україні.
65. Молодіжна музична культура в Україні.
66. Помаранчева революція, революція Гідності і молодь.
67. Молодіжні політичні рухи в Україні. Неформали.
68. Маргіналізовані угруповання в сучасній Україні.

VII. Рекомендована література

1. Башкатов И. П. Психология неформальных молодежно-подростковых групп / И. П. Башкатов. – М.: Информпечать, 2000. – 335 с.
2. Бодрийяр Ж. Прозрачность зла. / Ж. Бодрийяр – М., 2004
3. Бочелюк В. Й. Структура молодіжного дозвілля. / В. Й. Бочелюк – К., 2006
4. Бусев М. А. Хэролд Розенберг об авангардизме и искусстве США 60-70-х годов / М. А. Бусев // Искусствознание Запада об искусстве XX века. – М., 1988
5. Бучко В. Молодіжна готична субкультура. / В. Бучко – К., 2004
6. Вудмаска Т. М. Молодіжні субкультури: методико-бібліографічний матеріал / Т. М. Вудмаска, Л. С. Горай. – Черкаси: Черкаський методичний кабінет установ освіти, 2015. – 21 с.
7. Григорян А. Ш. Молодежные субкультуры на Западе (история явления) / А. Ш. Григорян // Контркультура и социальные трансформации. – М., 1990
8. Давыдов Ю. Н., Роднянская И. Б. Социология контркультуры: Критический анализ. / Ю. Н. Давыдов И. Б. Роднянская – М., 1980
9. Заглада Л. Неформали: бунтівники і «непротивленці» / Л. Заглада // Освіта України. – 2013. – 15 квіт. – С. 8-9.
10. Кестинг М. Хеппенинги: анализ одного симптома / М. Кестинг // Современное буржуазное искусство: критика и размышления. – М., 1975
11. Козлов В. Гопники. / В. Козлов – М., 2002
12. Латышева Т. В. Феномен молодёжной субкультуры: сущность, типы / Т. В. Латышева // Социологические исследования. – 2010. – № 6. – С. 93-101.
13. Левикова С. И. Молодежная субкультура: Учебное пособие / С. И. Левикова. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 608 с.
14. Літераті Т. «Ми – не стадо», або для чого молоді величезна кількість нових субкультур / Т. Літераті // Ужгород. – 2009. – № 25. – С. 5, 7. : фото.
15. Логвинов И. Н. Ценностные ориентации представителей современных молодежных субкультур досуговой и учебно-профессиональной направленности / Логвинов И. Н., Логвинова М. И., Логвинова Т. И. // Научно-методический электронный журнал Концепт. – 2014. – С. 2666-2670.
16. Лэш К. Минимальное «я»: психическое выживание в тревожные времена / К. Лэш // Общие проблемы культуры и искусства. – М., 1989
17. Любенко В. Молодіжні субкультури : сценарій діалогу-огляду / В. Любенко // Бібліосвіт. – 2009. – № 1. – С. 53-67.
18. Маньковская Н. Б. Художник и общество: критический анализ концепций в современной французской эстетике. / Н. Б. Маньковская – М., 1985
19. Маркузе Г. Эрос и цивилизация. – М., 2002

20. Марцинковская Т. Д. Субкультура в транзитивном обществе / Т. Д. Марцинковская // Вопросы психологии. – 2013. – №4. – С. 57-69
21. Марченко Н. И. К вопросу о генезисе и сущности неуставных взаимоотношений / Н. И. Марченко // СоцИс. – 1993. - № 12
22. Мельвиль А. Ю. Культура, контркультура и неоконсерватизм: социально-философские аспекты эволюции художественной культуры США в 70-х годах / А. Ю. Мельвиль // Американская художественная культура в социально-политическом контексте 70-х годов XX века. – М., 1982
23. Мельвиль А. Ю. Разлогов К. Э. Контркультура и «новый» консерватизм. / А. Ю. Мельвиль, К. Э. Разлогов – М., 1981
24. Модернизм. Анализ и критика основных направлений. – М., 1986
25. Мяло К. Г. Проблемы романтического сознания в молодежной «контркультуре» 60-х годов / К. Г. Мялов // Культура и идеологическая борьба. – М., 1979
26. Омельченко Е. Молодёжные культуры и субкультуры / Е. Омельченко / Ин-т социологии РАН, Ульянов. гос. ун-т. Н.-И. центр «Регион». – М.: Ин-т социологии РАН, 2000. – 262 с.
27. Ортега-и Гасет Х. Вибрані твори. / Х. Ортега-и-Гасет – К., 1994
28. Панарин А. С. Контркультура – предтеча духовно-этической революции современности / А. С. Панарин // Контркультура и социальные трансформации. – М., 1990
29. Самохвалова Ю. Черная субкультура. / Ю. Самохвалова – М., 2002
30. Соболев О. М. Постмодерн і майбутні філософії. / О. М. Соболев – К., 1997
31. Соболев О. Н., Ермоленко А. Н. «Неоконсервативная революция»: лозунги и реальность. / О. Н. Соболев, А. Н. Ермоленко – К., 1990
32. Социология контркультуры: инфантилизм как тип мировосприятия и социальная болезнь / Под. Ред Ю.Н.Давидова. – М., 1980
33. Субкультурные объединения молодежи. – М., 1987
34. Субкультуры и этносы в художественной жизни// Художественная жизнь современного общества: В 4-х томах. – Т.1. – СПб., 1996
35. Феофанов О. А. Музыка бунта: Очерк о биг-бите. – М., 1975
36. Феофанов О. А. Рок-музыка вчера и сегодня. / О. А. Феофанов – М., 1978
37. Феофанов О. А., Налоев А. Бунтари и конформисты. Рок-музыка Запада за 40 лет. / О. А. Феофанов, А. Налоев – Ставрополь, 1989
38. Фесун С. Є. Молодіжні субкультури : за і проти / С. Є. Фесун. Черкаси: Черкаський методичний кабінет установ освіти, 2015. – 240 с.
39. Шабанов Л. В. Социально-психологические характеристики молодежных субкультур: социальный протест или вынужденная маргинальность / Л. В. Шабанов. – Томск: Томский государственный университет, 2005. – 399 с.
40. Шмидель Д. Битлз. Жизнь и песни. / Д. Шмидель – М., 1989
41. Щепанская Т. Б. Символика молодежной субкультуры: Опыт этнографического исследования системы: 1986-1989 ГГ. / Т. Б. Щепанская – СПб., 1993
42. Этнические стереотипы мужского и женского поведения. – СПб., 1991